

FAMILIESYNODEN 2015

SYNODERAPPORT (*Relatio Synodi*)

med innledningen

(*LINEAMENTA*)

FORBEREDENDE DOKUMENT

Vatikanet 2014

INNHALDSOVERSIKT

Forord

Innledning

Del I

Vi lytter: Familiens kontekst og utfordringer

- Den sosiokulturelle konteksten
- Følelselivets betydning i livet
- Den pastorale utfordringen

Del II

Med blikket på Kristus: Familiens Evangelium

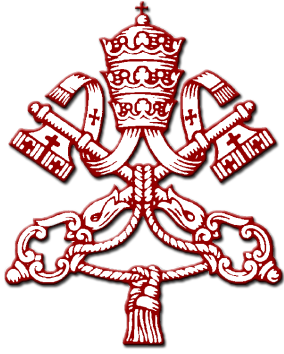
- Med blikket på Jesus og på den guddommelige pedagogikk i frelses historien
- Familien i Guds frelsesplan
- Familien i Kirkens dokumenter
- Ekteskapets uoppløselighet og gleden over å dele livet sammen
- Familiens sannhet og skjønnhet – barmhjertighet med skadede og sår bare familier

Del III

Ansikt til ansikt med situasjonen: Pastorale fremtidsutsikter

- Forkynnelsen av Familiens Evangelium i dag i forskjellige kontekster
- Veiledningen av forlovede par som forbereder seg til ekteskap
- Ledsagelsen av gifte par i ekteskapets første år
- Pastoralomsorg for par som er borgerlig gift eller samboende
- Omsorg for sårede familier (skilte, skilte og ikke gjengifte, skilte og gjengifte, aleneforelderfamilier)
- Pastoral oppmerksomhet overfor personer med homoseksuell legning
- Videreføringen av livet og utfordringene forbundet med nedgang i fødselsratene
- Oppdragelsens utfordringer og familiens rolle i evangeliseringen

Konklusjon

Forord til forberedelsesdokumentet

Ved avslutningen av den III Ekstraordinære generalforsamling i Bispesynoden, feiret i 2014 for å drøfte temaet Pastorale utfordringer for familien i lys av evangeliseringen, bestemte pave Frans å offentliggjøre Synoderapporten (*Relatio Synodi*), dokumentet som oppsummerte synodens arbeid. Samtidig antydte Den hellige far at dette dokumentet ville utgjøre Forberedelsesdokumentet (*Lineamenta*) for den XIV Ordinære generalforsamling som skal finne sted mellom den 4. og den 25. oktober 2015, for å behandle temaet *Familiens kall og oppdrag i Kirken og i verden av i dag*.

Synoderapporten, som sendes som *Lineamenta*, avslutter med følgende ord: «Disse foreslåtte refleksjoner, frukter av synodearbeidet som utspant seg i stor frihet og i en ånd av gjensidig lytting, er ment å løfte frem spørsmål og angisynspunkter som senere vil bli utviklet og avklart gjennom refleksjon i de lokale Kirker i året frem mot den XIV Ordinære Generalforsamling av Bispesynoden» (*Relatio Synodi*, 62).

Lineamenta inneholder en serie spørsmål rettet mot å få kjennskap til hvordan dokumentet er mottatt, og mot å få til en drøftelse i dybden av arbeidet som ble påbegynt under den Ekstraordinære forsamlingen. Det handler om å tenke gjennom på ny «med fornyet friskhet og entusiasme, hva åpenbaringen som er gitt videre gjennom Kirkens tro, forteller oss om familiens skjønnhet, rolle og verdighet» (*Relatio Synodi*, 4). Fra dette fordelaktige utgangspunktet har vi «ett år på å modne, med sant åndelig skjønn, de fremsatte ideer, og på å finne konkrete løsninger på så mange vanskelige og utallige utfordringer familien må møte» (Pave Frans, *Avslutningstale*, 18. oktober 2014). Resultatene av denne konsultasjonen, vil sammen med Synoderapporten tjene som grunnlag for Arbeidsdokumentet til den XIV Ordinære generalforsamling i 2015.

Med denne intensjonen er bispekonferansene bedt om å velge en tjenlig måte å involvere alle deler av de enkelte Kirker og akademiske institusjoner, organisasjoner, legfolkbevegelser og kirkelige foreninger.

Den III Ekstraordinære Generalforsamlings SYNODERAPPORT

(*Relatio Synodi*)

5.-19. oktober 2014

Innledning

1. Bispesynoden, samlet rundt Den hellige Far, vender sine tanker mot alle familier i verden, hver av dem med sine gleder, vanskeligheter og håp. Helt spesielt føler forsamlingen en plikt til å takke Herren for den sjenerøse trofastheten så mange kristne familier svarer på sitt kall og oppdrag med. De gjør det med glede og håp, selv når det å leve som familie innebærer å støte på hindringer, misforståelser og lidelse. Til disse familiene uttrykker hele Kirken og denne synode sin verdsettelse, takknemlighet og oppmuntring. Under bønnevigilien som ble holdt på Petersplassen 4. oktober 2014 som forberedelse til Familiesynoden, trakk pave Frans på en enkel men konkret måte frem kjernen i familieerfaringen i hvert enkelt menneskes liv: «Kvelden faller på over vår sammenkomst. Dette er timen da vi villig vender hjem for å møtes ved samme bord, i dybden av vennskap, av det gode som er blitt gjort og mottatt, av møtene som varmer hjertet og lar det vokse, god vin som i menneskenes dager går forut for det evige gjestetud. Det er også den tyngste timen for den som står ansikt til ansikt med sin egen ensomhet, i den bitre skumringen av knuste drømmer og brutte planer; hvor mange mennesker trasker gjennom dagen i resignasjonens, forlatthetens og til og med nagets blinde smug: i hvor mange hjem mangler gledens vin, og derfor også smaken på livet – selve visdommen i livet [...]. La oss med vår bønn være stemmer for hverandre denne kvelden, i en bønn for alle.» (175 stemmer for/1 mot)*

2. Som sted for gleder og prøvelser, dyp kjærlighet og relasjoner som til tider blir skadet, er familien i sannhet «en skole i medmenneskelighet» (*Gaudium et Spes*, 52), som det er sterkt behov for i dag. Til tross for de mange tegn på krise i familieinstitusjonen i diverse områder av «den globale landsby», forblir ønsket om å inngå ekteskap og danne en familie levende, særlig blant unge mennesker, og motiverer Kirken, som ekspert på medmenneskelighet og i trofasthet mot sitt oppdrag, til utrettelig og med dyp overbevisning å forkynne «Familiens Evangelium», som ble betrodd den sammen med åpenbaringen av Guds kjærlighet i Jesus Kristus, og uopphørlig undervist av Kirkefedrene, av de åndelige læremestere og av Kirkens læreembete. Familien har en helt enestående betydning for Kirken, og i disse tider da alle troende er innbudt til å tre ut av seg selv, trener familien å gjenoppdage seg selv som hovedaktør i evangeliseringsarbeidet. Tankene går til så mange familiers vitnesbyrd om sitt kristne oppdrag. (179/1)

* Avstemningsresultatet for hvert punkt er tilføyd. Det første tallet angir antall stemmer for, det andre tallet antall stemmer mot (placet/non placet – «liker/liker ikke»). Det var totalt 183 synodefedre til stede. Blanke stemmer er ikke oppgitt. Det første tallet angir antall stemmer for, det andre tallet antall stemmer mot (placet/non placet – «liker/liker ikke»).

**Bispesynoden
2014**

3. Ved Den ekstraordinære generalforsamlingen i oktober 2014, oppfordret biskopen av Roma Bispesynoden til å reflektere over familiens avgjørende og dyrebare realitet, en refleksjon som deretter vil fortsette med større dybde i Den ordinære generalforsamling fastsatt til oktober 2015, så vel som i det hele året mellom de to synodebegivenhetene. «Det å convenire in unum (komme sammen i enhet) rundt biskopen av Roma er allerede en nådens begivenhet, der biskopelig kollegialitet kommer til syne gjennom en vandring i åndelig og pastoral innsikt.» Dette er ordene pave Frans brukte for å beskrive den synodale erfaring og peke ut den forestående oppgaven: Å lese både Guds tegn og menneskehetens historie i en tofoldig og likevel enestående trofasthet som en slik lesning innebærer. (178/1)

4. I lys av disse ordene har vi samlet opp resultatene av våre refleksjoner og samtaler i følgende tre deler: Vi lytter, for å iaktta familiens virkelighet i dag i all sin kompleksitet, både de lyse og de mørke sider; vi betrakter, med vårt blikk festet på Kristus, for å overveie med fornyet friskhet og entusiasme hva Åpenbaringen som er blitt formidlet gjennom Kirkens tro forteller oss om familiens skjønnhet, rolle og verdighet; og vi stiller oss ansikt til ansikt med situasjonen, i lys av Herren Jesus, for å skjelne hvilke måter vi kan fornye Kirken og samfunnet på i deres forpliktelse for familien, som er grunnlagt på ekteskapet mellom en mann og en kvinne. (180/2)

Del I

Vi lytter: Familiens kontekst og utfordringer

Den sosiokulturelle konteksten

5. I trofasthet mot Kristi lære ser vi på familiens realitet i dag i all sin kompleksitet, med både lys og skygger. Vi tenker på foreldre, besteforeldre, brødre og søstre, fjerne og nære slektninger, og på båndene mellom to familier som hvert ekteskap vever sammen. Antropologiske og kulturelle forandringer påvirker i dag alle sider av livet og krever en analytisk og differensiert tilnærming. De positive sidene må trekkes frem først, nemlig den økte graden av ytringsfrihet og en bedre anerkjennelse av kvinners og barns rettigheter, i alle fall i noen deler av verden. På den annen side er det imidlertid like nødvendig å ta i betraktning den økende fare som en løpsk individualisme utgjør, som fordreier familiebånd og ender opp med å anse hver enkelt del av familien som en isolert enhet, og som i noen tilfeller leder til tanken om at den enkelte kan bygge seg opp i samsvar med egne ønsker, som anses som absolutte. I tillegg til dette kommer troskrisen, som har rammet svært mange katolikker, og som ofte er den underliggende årsak til krisene vi ser i ekteskap og familie. (177/3)

6. Et symptom på den store fattigdommen i vår tids kultur er ensomhet, en frukt av Guds fravær i folks liv og av skjørheten i relasjoner. Der er også en generell følelse av maktesløshet overfor de sosioøkonomiske realiteter som ofte ender opp med å knuse familier. Dette er tilfelle med den økende fattigdommen og arbeidsløsheten, som til tider oppleves som sanne mareritt, eller en overdrevent tung beskatning, som avgjort tar fra ungdom motet til å gifte seg. Familier føler seg ofte forlatt av mangelen på interesse og oppmerksomhet fra institusjonenes side. De negative følgene på organiseringen av samfunnet er tydelige, og sees i alt fra den demografiske krisen til vanskelighetene med oppdragelsen, fra at det sitter langt inne å ta i mot nytt liv, til det å anse eldre personer som en byrde, og til utbredelsen av et følelsesmessig ubehag som noen ganger leder til vold. Staten har ansvaret for å skape de juridiske og arbeidsmessige betingelser som kan sikre unge menneskers fremtid og hjelpe dem til å realisere sin plan om å etablere en familie. (175/5)

7. Det finnes kulturelle og religiøse kontekster som utgjør særlige utfordringer. I visse samfunn blir polygami fortsatt praktisert, og på enkelte tradisjonsbundne steder fortsetter skikken med «ekteskap i etapper». Andre steder er «arrangerte ekteskap» en vedvarende praksis. I land der katolisismen er i mindretall, inngås det mange blandede og interreligiøse ekteskap, med alle de vanskeligheter dette innebærer hva angår de juridiske sider, dåp, oppdragelsen av barna og gjensidig respekt med hensyn til forskjellen i tro. I disse ekteskapene kan det være en fare for relativisme eller likegyldighet; men i dem ligger også muligheten til å fremme økumenikk og interreligiøs dialog, i en harmonisk sameksistens mellom fellesskap som lever på samme sted. Mange steder, ikke bare i Vesten, har det funnet sted en omfattende økning i samboerskap før ekteskap, eller simpelthen samboerskap uten noen intensjon om noe juridisk bindende forhold. I tillegg til dette, kompromitterer ofte sivil lovgivning ekteskapet og familien. På grunn av sekulariseringen mange steder i verden, blir Gud stadig sjeldnere nevnt og tro blir ikke lenger sosialt delt. (170/9)

8. Et stort antall barn blir født utenfor ekteskap, særlig i enkelte land; mange av dem vokser derpå opp med bare en av sine foreldre eller i en utvidet eller rekonstituert familie. Antall skilsmisser øker, og mange valg skjer kun av økonomiske årsaker. Ofte er barna en kilde til stridigheter mellom foreldrene, og er de virkelige ofre for samlivsbrudd. Fedre er ofte fraværende i sine familier, ikke bare av økonomiske grunner, og familiene føler sterkt på behovet for at disse må ta mer alvorlig ansvaret de har for barn og familie. Kvinners verdighet må fortsatt forsvares og fremmes. Faktisk er det slik mange steder i dag at bare det å være kvinne fortsetter å være en kilde til diskriminering, og moderskapets gave blir ofte straffet istedenfor verdsatt. Man må heller ikke overse den økende vold mot kvinner, som dessverre noen ganger finner sted innenfor familien, og den

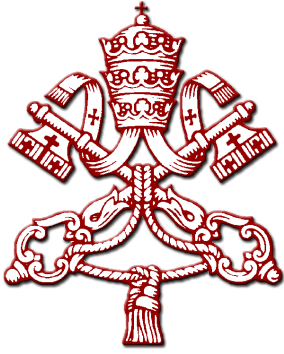

alvorlige og utbredte skikken med kjønnslemlestelse i noen kulturer. Seksuell utnyttelse av barn er enda en annen skandaløs og pervers realitet i vår tids samfunn. Også samfunn som erfarer vold på grunn av krig, terrorisme og tilstedeværelsen av organisert kriminalitet opplever ødeleggende familiesituasjoner, og fremfor alt i store byers utkantstrøk er det såkalte fenomenet med gatebarn økende. Videre er migrasjon enda et av tidens tegn vi må møte og forstå med alle de tunge konsekvenser det har for familielivet. (179/1)

Følelselivets betydning

9. Stilt overfor det sosiale bildet som er beskrevet ovenfor, føler mennesker i mange deler av verden et stort behov for å ta vare på seg selv, kjenne seg selv bedre, leve i større harmoni med sine sinnsstemninger og følelser, og på best mulig måte søke følelsesmessige forhold av kvalitet. Denne berettigede søken kan lede til et ønske om å anstrenge seg mer for å bygge relasjoner som handler om en skapende hengivenhet og gjensidighet, som er ansvarlig og solidarisk, likesom de familiære. I denne sammenheng er individualisme og det å leve egoistisk en reell fare. Utfordringen for Kirken er å hjelpe parene i sin emosjonelle modning og følelsesmessige utvikling ved å fremme dialog, dyder og tillit til Guds barmhjertige kjærlighet. Den totale forpliktelse som kreves i det kristne ekteskapet kan være en sterk motgift mot fristelsen til en egoistisk individualisme. (171/8)

10. I dagens verden mangler det ikke kulturelle trender som ser ut til å pålegge et grenseløst følelsesliv, der enhver side skal utforskes, selv den mest kompliserte. Faktisk er spørsmålet om følelselivets skjørhet svært aktuelt; et narsissistisk, ustabilt og skiftende følelsesliv tillater ikke alltid en person å vokse i modenhet. Utbredelsen av pornografi og kommersialiseringen av kroppen bekymrer, hvilket også fremmes av misbruket av internett; samtidig bør situasjoner der folk tvinges inn i prostitusjon fordømmes. I sammenheng med det følelsesmessige er par ofte usikre, nølende og strever med å finne veier til vekst. Mange har en tendens til å forbli i de tidlige stadier av følelses- og seksuallivet. En krise i parrelasjonen destabiliserer familien og kan gjennom separasjon og skilsmisse føre til alvorlige konsekvenser for voksne, barn og for samfunnet som helhet, ved å svekke individer og sosiale bånd. Nedgangen i befolkningen, som skyldes en negativ holdning til det å få barn, og fremmes av verdenspolitiske tiltak for reproduktiv helse, skaper ikke bare en situasjon der slektenes gang ikke lenger sikres, men også faren for at denne nedgangen over tid vil føre til økonomisk utarming og tap av fremtidshåp. Bioteknologiens utvikling har også hatt en sterk innvirkning på fødselsraten. (174/8)

Utfordringen for sjelesorgen

11. I denne sammenheng føler Kirken behov for å si et sannhetens og håpets ord. Det er nødvendig å ta utgangspunkt i overbevisningen om at mennesket kommer fra Gud, og følgelig i at en refleksjon som er i stand til igjen å foreslå de store spørsmålene om meningen med å være menneske, kan finne fruktbar mark i menneskehetens dypeste forhåpninger. Ekteskapets og den kristne families store verdier tilsvarer den søken som kjennetegner den menneskelige eksistens, selv i en tid preget av individualisme og hedonisme. Det er nødvendig å møte folk i deres konkrete eksistens. Vi må vite hvordan vi skal hjelpe dem i deres søken, gi dem mot i deres hunger etter Gud og deres ønske om å føle seg fullt ut som del av Kirken, inklusivedem som har mislyktes og befinner seg i ymse situasjoner. Det kristne budskap inneholder alltid i seg realiteten og dynamikken i barmhjertigheten og sannheten som møtes i Kristus. (173/6)

DEL II

Med blikket på Kristus: Familiens Evangelium

Med blikket på Jesus og på den guddommelige pedagogikk i frelseshistorien

12. For å ”etterprøve stegene vi tar over marken av samtidsutfordringer er det en avgjørende betingelse å holde blikket festet på Jesus Kristus, stoppe opp og betrakte og tilbe hans ansikt. ... Sannelig, hver gang vi kommer tilbake til den kristne erfaringens kilde, åpner det seg nye stier og uante muligheter” (Pave Frans, Tale, 4. oktober 2014). Jesus betraktet kvinnene og mennene han møtte med kjærlighet og ømhet, og ledsaget deres steg med tålmodighet og barmhjertighet, i det han forkynte hva Guds Rike krever. (176/3)

13. Siden skaperordningen er bestemt av sin orientering mot Kristus, må man foreta en distinksjon uten å skille de forskjellige nivåer gjennom hvilke Gud kommuniserer paktens nåde til menneskeheten. På grunn av den guddommelige pedagogikk, hvorved skaperordningen utvikler seg gjennom fortløpende stadier frem mot frelsesordningen, trenger vi å forstå det nye ved det kristne ekteskaps-sakrament i kontinuitet med det opprinnelige naturlige ekteskap, det vil si, måten Guds frelse skjer på både i skapelsen og i det kristne liv. I skapelsen: Fordi alle ting ble gjort gjennom Kristus og for ham (kfr. Kol 1, 16), skal de kristne ”med glede og ærefrykt oppsøke de Ordets såkorn som er skjult blant deres medmennesker. De skal også legge merke til de dyptgripende endringsprosesser som foregår i disse folkeslag” (Ad Gentes, 11). I det kristne liv bringer mottakelsen av dåpen den troende inn i Kirken gjennom huskirken, det vil si, familien; og slik begynner ”en dynamisk prosess som gradvis går fremover med den progressive integreringen av Guds gaver” (Familiaris Consortio, 9), i en kontinuerlig omvendelse til kjærligheten som frelser oss fra synd og gir oss livets fylde. (174/7)

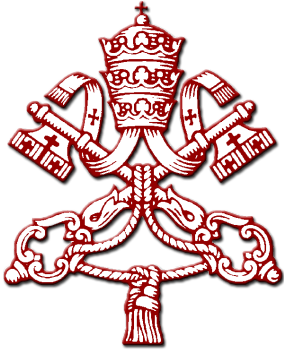
14. Jesus selv, i det han henviste til den opprinnelige plan for menneskeparet, stadfester den uopløselige forbindelsen mellom mannen og kvinnen, selv om han sier til fariseerne at ”fordi dere har så harde hjerter, gav Moses dere lov å skilles fra hustruen. Men fra begynnelsen var det ikke slik” (Mt 19, 8). Ekteskapets uopløselighet (”det som Gud har sammenføyd, skal mennesker ikke skille” (Mt 19, 6) må ikke forstås som et ”åk” pålagt menneskene, men som en ”gave” til mann og hustru forbundet i ekteskapet. På denne måten viser Jesus hvordan Guds imøtekommenhet alltid ledsager menneskenes vandring, helbreder og forvandler det forherdede hjertet med sin nåde, og orienterer det mot sitt prinsipp gjennom Korsets vei. Av evangeliene går det klart frem at Jesu eksempel er et paradigme for Kirken. Faktisk ble Jesus født inn i en familie; han begynte å utvirke sine undere i bryllupet i Kana, og han forkynte ekteskapets betydning som fyllden av åpenbaringen som gjenoppretter den guddommelige plan (Mt 19, 3). Samtidig viste han i praksis det han lærte, og viste derved barmhjertighetens sanne mening. Dette er klart illustrert i hans møter med den samaritanske kvinnen (Jo 4, 1-30) og med kvinnen tatt i ekteskapsbrudd (Jo 8, 1-11). Ved å se på synderen med kjærlighet, leder Jesus personen til anger og omvendelse (”Gå, og synd ikke mer”), som er grunnlaget for tilgivelse. (164/18)

Familien i Guds frelsesplan

15. Det evige livs ord, som Jesus etterlot sine disipler, inkluderte læresetninger om ekteskapet og familien. Jesu lære tillater oss å skille mellom tre grunnleggende stadier i Guds plan for ekteskapet og familien. I begynnelsen har vi den opprinnelige familien, når Gud Skaper instituerer det opphavelige ekteskapet mellom Adam og Eva som det faste grunnlag for familien. Ikke bare skapte Gud den menneskelige skapning som mann og kvinne (1 Mos 1, 27), men han velsignet dem også, slik at de skulle være fruktbare og bli mange (1 Mos 1, 28). Derfor ”skal mannen forlate sin far og sin mor og holde seg til sin hustru, og de to skal være ett” (1 Mos 2, 24). Denne enheten ble ødelagt av synden og ble til den historiske formen for ekteskap blant Guds folk, og som Moses tillot muligheten til å utstede skilsmissebrev for (5 Mos 24, 1 og utover). Dette var hovedpraksisen på Jesu tid. Med Kristi komme og hans forsoning av den falne verden ved sin gjensløsning, tok epoken som Moses innledet slutt. (167/13)

16. Jesus, som forsonte alle ting i seg selv, gjenopprettet ekteskapet og familien til deres opprinnelige form (Mk 10, 1-12). Ekteskapet og familien er blitt gjenløst av Kristus (Ef 5, 21-32), gjenopprettet i Den Hellige Treenighets bilde, det

mysterium hvorfra all sann kjærlighet flommer ut. Ektepakten, med sin opprinnelse i skapelsen og åpenbart i frelseshistorien, mottar åpenbaringen av sin fulle mening i Kristus og hans Kirke. Gjennom sin Kirke skjenker Kristus ekteskapet og familien den nødvendige nåde til å kunne vitne om Guds kjærlighet og leve et liv i enhet. Familiens evangelium spenner over hele verdenshistorien fra menneskets skapelse i Guds bilde og likhet (kfr. 1 Mos 1, 26-27) til det ved tidenes ende når frem til fullbyrdelsen av Kristi pakts mysterium, med Lammets bryllup (kfr. Åp 19, 9) (kfr. Johannes Paul II, Katekeser om menneskelig kjærlighet). (171/8)

Familien i Kirkens dokumenter

17. ”Gjennom århundrene har Kirken opprettholdt sin konstante lære om ekteskap og familie. Et av de høyeste uttrykk for denne læren ble fremlagt av Det annet Vatikankonsil i den pastorale konstitusjonen *Gaudium et Spes*, som vier et helt kapittel til å fremme ekteskapets og familiens verdighet (kfr. *Gaudium et Spes*, 47-52). Dette dokumentet definerte ekteskapet som et livs- og kjærlighetsfelleskap (kfr. *Gaudium et Spes*, 48) ved å plassere kjærligheten i sentrum av familien og ved samtidig å påvise sannheten i denne kjærligheten i motsetning til de forskjellige former for reduksjonisme som fantes i samtidskulturen. Den ’sanne kjærlighet mellom mann og hustru’ (*Gaudium et Spes*, 49) impliserer en gjensidig gave av selvet, og inkluderer og integrerer de seksuelle og følelsesmessige sider, i samsvar med den guddommelige plan (kfr. *Gaudium et Spes* 48-49). Dessuten understreker *Gaudium et Spes* forankringen av ektefellene i Kristus. Kristus Herren ’kommer inn i ektefellenes liv gjennom ekteskapets sakrament’ og forblir hos dem. I Inkarnasjonen antar han menneskelig kjærlighet, rensar den og bringer den til fullbyrdelse, og med sin Ånd skjenker han ektefellene evnen til å leve denne kjærligheten og la den gjennomtrengte hver eneste del av deres liv med tro, håp og kjærlighet. På denne måten blir brud og brudgom likesom viet, og gjennom en særlig nåde bygger de opp Kristi Legeme og utgjør en huskirke (kfr. *Lumen Gentium*, 11). For å kunne forstå fullt ut sitt mysterium, ser Kirken derfor hen til den kristne familie, som åpenbarer den på ekte vis” (*Instrumentum Laboris*, 4). (174/6)

18. ”I kjølvannet av Det annet Vatikankonsil har det pavelige læreembete fordyppet videre læren om ekteskap og familie. Særlig har den salige Paul VI påvist den indre forbindelsen mellom ekteskapeleg kjærlighet og genereringen av nytt liv i encyklikaen *Humanae Vitae*. Den hellige Johannes Paul II viet familien særskilt oppmerksomhet i sine katekeser om menneskelig kjærlighet, i sitt Brev til Familie (*Gratissimam Sane*) og fremfor alt i sin apostoliske formaning, *Familiaris Consortio*. I disse dokumentene definerte paven familien som ”Kirkens vei”; der ga han en totaloversikt over mannens og kvinnens kall til kjærlighet, og foreslo

de grunnleggende retningslinjer for pastoralomsorgen for familien og familiens nærvær i samfunnet. Særlig har han i sin omtale av den ekteskapelige nestekjærlighet (kfr. Familiaris Consortio, 13), beskrevet hvordan ektefellene gjennom sin gjensidige kjærlighet mottar Kristi Ånd i gave og lever sitt kall til hellighet” (Instrumentum Laboris, 5). (175/5)

19. ”I sin encyklika Deus Caritas Est tok pave Benedikt XVI igjen opp temaet om sannhet i kjærligheten mellom mann og kvinne, som bare kan forstås fullt ut i lys av kjærligheten til den korsfestede Kristus (kfr. Deus Caritas Est, 2). Paven understreket at ’ekteskap basert på en eksklusiv og definitiv kjærlighet blir et ikon på relasjonen mellom Gud og sitt folk, og vice versa. Guds måte å elske på blir målestokken for menneskelig kjærlighet’ (Deus Caritas Est, 11). Dessuten, i encyklikaen Caritas in Veritate, påviser han betydningen av kjærligheten som livsprinsipp i samfunnet (kfr. Caritas in Veritate, 44), stedet der en person lærer å erfare det som er best for fellesskapet” (Instrumentum Laboris, 6). (176/5)

20. ”I encyklikaen Lumen Fidei behandler pave Frans forbindelsen mellom familie og tro, og skriver: ’Møtet med Kristus, det å la seg gripe og lede av hans kjærlighet, utvider tilværelsens horisont, og gir den et fast håp som ikke skuffer. Troen er ikke et tilfluktssted for folk uten mot, men en utvidelse av våre liv: Den gjør oss oppmerksomme på et storartet kall – kallet til kjærlighet – og forsikrer oss om at denne kjærligheten er troverdig og verdt å overgi seg til, for den er grunnlagt på Guds trofasthet, som er sterkere enn all vår svakhet’ (Lumen Fidei, 53)” (Instrumentum Laboris, 7). (178/3)

Ekteskapets uoppløselighet og gleden over å dele livet sammen

21. Den gjensidige selvhengivelsen som konstituerer det sakramentale ekteskap er rotfestet i dåpens nåde, som oppretter den grunnleggende pakt mellom den enkelte og Kristus i Kirken. I den gjensidige mottagelsen av hverandre, og ved Kristi nåde, lover brud og brudgom hverandre å gi seg totalt til hverandre, å være trofaste og åpne for nytt liv. Ekteparet gjenkjenner gavene Gud gir dem som elementer som er konstituerende for ekteskapet, og de tar sin gjensidige forpliktelse alvorlig i Guds navn og i Kirkens nærvær. I tro er det således mulig å påta seg ekteskapets goder som forpliktelser som er lettere å overholde takket være hjelpen sakramentets nåde gir. Gud vier mannens og kvinnens kjærlighet og bekrefter dennes uoppløselighet, i det han tilbyr dem sin hjelp til å leve i trofasthet, i gjensidig utfyllelse og i åpenhet for livet. Derfor retter Kirken sitt blikk mot ektefellene som mot hjertet i hele familien, som på sin side fester sitt eget blikk på Jesus. (181/1)

22. Fra samme perspektiv, i det vi gjør apostelens lære til vår, og i følge hvilken

hele skaperverket var planlagt i og for Kristus (kfr. Kol 1, 16), ønsket Det annet Vatikankonsil å uttrykke verdsettelse for det naturlige ekteskap og de gyldige elementer som finnes i andre religioner (kfr. *Nostra Aetate*, 2) og kulturer, uansett begrensninger og mangler (kfr. *Redemptoris Missio*, 55). Tilstedeværelsen av Ordets såkorn i disse kulturene (kfr. *Ad Gentes*, 11) kunne delvis også anvendes på realiteten av ekteskap og familie i mange samfunn og blant ikke-kristne individer. Gyldige elementer finnes derfor i enkelte former utenfor det kristne ekteskapet – dog med grunnlag i et stabilt og sant forhold mellom en mann og en kvinne - som vi uansett forutsetter er orientert mot det kristne ekteskap. I sin betraktning av folkelig visdom hos folkeslag og kulturer, anerkjenner Kirken også denne type familie som den grunnleggende, nødvendige og fruktbare enhet for menneskelig samliv. (160/22)

Familiens sannhet og skjønnhet – barmhjertighet med skadede og sårbare familier

23. Med inderlig glede og dyp trøst ser Kirken på familier som forblir trofaste mot Evangeliets lære, og den takker og oppmuntrer dem for vitnesbyrdet de gir. Takket være dem, blir skjønnheten i det for alltid uoppløselige og trofaste ekteskap troverdig. Innenfor familien, ”som kunne kalles en huskirke” (*Lumen Gentium*, 11), modnes den første kirkelige erfaringen av menneskelig samfunn, der man gjennom nåden ser gjenskinnet av Treenighetens mysterium. ”Her er det man lærer flid og glede ved arbeidet, å elske sin neste, å tilgi hverandre, om så gjentatte ganger, og fremfor alt å tjene Gud i bønn og ved å bære sitt liv frem for Ham” (*Den katolske Kirkes katekisme*, 1657). Den hellige familie i Nasaret er en makeløs modell i hvis skole vi ”forstår hvorfor vi må ha en åndelig disiplin, hvis vi ønsker å følge Evangeliets lære og bli Kristi disipler” (salige Paul VI, Tale i Nasaret, 5. januar 1964). Familiens Evangelium nærer også de såkorn som fortsatt venter på å vokse, og tjener som grunnlag for å vise omsorg for de trær som har visnet og ikke må forsømmes. (169/10)

24. Selv om Kirken som sikker lærer og omsorgsfull mor anerkjenner at det eneste ekteskapsbånd for dem som er døpt er det sakramentale, og at ethvert brudd på det er i mot Guds vilje, er den likevel bevisst på sårbarheten til mange av sine barn som møter vanskeligheter på troens vei. «Følgelig, uten å avvike fra det evangeliske ideal, er det nødvendig å ledsage med barmhjertighet og tålmodighet de mulige etapper til personlig vekst, som dag for dag bygges. [...] Et lite skritt midt i store menneskelige begrensninger kan glede Gud mer enn et liv som utvendig virker å være i orden hos en som går gjennom dagene uten å støte på alvorlige vanskeligheter. Alle trenger å bli berørt av trøsten og tiltrekningskraften i Guds frelsende kjærlighet, som virker mystisk i hvert enkelt menneske, over og bortenfor dets feil og fall» (*Evangelii Gaudium*, 44). (170/11)

25. I vurderingen av den pastorale tilnærming overfor personer som har inngått borgerlig ekteskap, er skilt og gjengiftet eller simpelthen bor sammen, har Kirken ansvar for å åpne for dem nådens guddommelige pedagogikk i deres liv og tilby dem hjelp til å nå frem til fylde i Guds plan for dem. Ved å følge Kristi blikk, hvis lys opplyser hvert menneske (kfr. Jo 1, 9; Gaudium et Spes, 22), henvender Kirken seg med kjærlighet til dem som deltar i dens liv på en ufullstendig måte, i det den anerkjenner at Guds nåde er virksom også i deres liv ved at den gir dem mot til å gjøre det gode, til å ta vare på hverandre i kjærlighet og til å stå til tjeneste for fellesskapet de lever og arbeider i. (140/39)

26. Kirken ser med bekymring på mistroen mange unge mennesker har i forhold til ekteskapets forpliktelse, og den lider ved hastverket så mange unge har med å avslutte forpliktelsen de [først]tok på seg for å ta på seg en annen. Disse troende, som er medlemmer av Kirken, trenger en pastoral oppmerksomhet som er barmhjertig og oppmuntrende, og som skiller tilbørlig mellom situasjonene. Unge som er døpt bør hjelpes til ikke å nøle overfor rikdommene ekteskapets sakrament kan tilføre deres utsikter til kjærlighet, ved at de blir styrket av Kristi nåde i sakramentet og av muligheten til å delta fullt ut i Kirkens liv. (166/14)

27. I denne forstand består en ny dimensjon ved pastoralomsorgen for familien i å være oppmerksom på den virkelighet borgerlige ekteskap mellom en mann og en kvinne, tradisjonsbundne ekteskap og, tatt i betraktning forskjellene, også samboerskap representerer. Når et samliv når en tydelig stabilitet gjennom en offentlig inngåelse, når det karakteriseres av dyp hengivenhet og ansvarlighet overfor barn og viser evne til å overvinne prøvelser, kan slike samliv bli sett på som anledninger til å ledsages i utviklingen frem mot ekteskapets sakrament. På den annen side er det svært ofte slik at et par lever sammen ikke med sikte på et mulig fremtidig ekteskap, men uten noen intensjon om en institusjonaliserende binding. (147/34)

28. I samsvar med Kristi barmhjertige blikk, bør Kirken ledsage med oppmerksomhet og omsorg de svakeste av sine barn som er merket av en skadet eller forvirret kjærlighet, og gjenopprette i dem håp og tillit, likesom strålen fra et fyrtårn i en havn eller fra en fakkel båret blant folk for å opplyse dem som har gått seg vill eller befinner seg midt i en storm. I bevisstheten om at det mest barmhjertige er å fortelle sannheten med kjærlighet, beveger vi oss bortenfor medlidenheten. Barmhjertig kjærlighet, på samme vis som den tiltrekker og forener, så forvandler og opphøyer den. Den innbyr til omvendelse. Vi oppfatter Herrens holdning på samme måte; han fordømmer ikke kvinnen grepet i ekteskapsbrudd, men ber henne om ikke å synde mer (Jo 8, 1-11). (152/27)

Del III

Ansikt til ansikt med situasjonen: Pastorale perspektiver

Forkynnelsen av Familiens Evangelium i dag i forskjellige kontekster

29. Den synodale dialogen fokuserte på noen av de mer presserende pastorale behov som må tas tak i i de lokale Kirker, i forening cum Petro et sub Petro ('med Peter og under Peter', dvs. med og under paven, oversettets anm.). Det er sterkt behov for å forkynne Familiens Evangelium i evangeliseringsarbeidet. Kirken er kalt til å utføre dette med en mors ømhet og en læremesters klarhet (kfr. Ef 4, 15), i trofasthet mot barmhjertigheten i Kristi kenosis¹. Sannheten blir kjød i den menneskelige svakhet, ikke for å fordømme den, men for å frelse den (kfr. 1 Mos 3, 16-17). (176/7)

30. Å evangelisere er hele Guds folks ansvar, hver i samsvar med sin tjeneste og gave. Uten ektefolks og familiers – huskirkenes – gledelige vitnesbyrd, risikerer forkynnelsen, selv om den blir utført på riktig måte, å forbli uforståelig eller gå tapt i ordstrømmen som kjennetegner vårt samfunn (kfr. Novo Millennio Ineunte, 50). Gjentatte ganger understreket synodefedrene at katolske familier, i kraft av nåden i ekteskapets sakrament, er kalt til selv å være aktive aktører i pastoralomsorgen for familien. (178/2)

31. Nådens forrang må fremheves, og følgelig mulighetene som Ånden skjenker i sakramentet. Det handler om å la folk få erfare at Familiens Evangelium er en glede som «fyller hjerter og liv», fordi i Kristus er vi «satt fri fra synd, sorg, indre tomhet og fra ensomhet» (Evangelii Gaudium, 1). I lys av lignelsen om såmannen (kfr. Mt 13, 3), er vår oppgave å samarbeide med såingen; resten er Guds verk. Vi må heller ikke glemme at Kirken når den forkynner om familien er et motsetningenes tegn. ((175/4)

32. Derfor kreves det en omvendelse av forkynnelsen i hele Kirken: Man skal ikke bli stående ved en rent teoretisk forkynnelse løsrevet fra folks virkelige problemer. Vi må aldri glemme at troskrisen har ført til krisen i ekteskap og familie, og at som følge av dette har formidlingen av troen fra foreldre til barn ofte blitt avbrutt. Stilt overfor en sterk tro vil kravene fra visse kulturelle perspektiver som svekker familie og ekteskap ikke kunne forårsake skade. (176/5)

33. Omvendelsen handler også om språket vi bruker, slik at det gir effektiv mening. Forkynnelsen bør lede til en erfaring av at Familiens Evangelium er svaret på de dypeste forventninger hos mennesket: et svar på menneskets verdighet og fullkomne realisering i gjensidighet, forening og fruktbarhet. Det handler ikke bare om å presentere et regelverk, men om å fremme verdier, og slik besvare behovet for nettopp disse, noe man i dag kan konstatere selv i de mest sekulariserte land. (175/7)

1. Kenosis – (gresk)
det å «uttømme seg»
for sin egen vilje, for
helt og fullt å adlyde
Guds vilje.

34. Guds Ord er kilde til liv og åndelighet for familien. Alt pastoralt arbeid for familien må la seg forme innvendig og undervise medlemmene av huskirken gjennom den andektige lesning av Den hellige skrift i enhet med Kirken. Guds Ord er ikke bare godt nytt for folks private liv, men også et kriterium for å bedømme og et lys for å kunne skjelne de forskjellige utfordringer som ektepar og familier møter på. ((180/1)

35. Samtidig insisterte mange synodefedre på en mer positiv tilnærming til rikdommene i forskjellige religiøse erfaringer, uten å tie om vanskelighetene. I disse forskjellige religiøse virkeligheter og i det store kultur mangfoldet som karakteriserer nasjonene, er det fordelaktig først å verdsette de positive mulighetene og så, i lys av disse, å evaluere begrensninger og mangler. (164/17)

36. Det kristne ekteskap er et kall man tar i mot gjennom en behørig forberedelse langs en reise i troen, ved hjelp av en moden skjelningsprosess, og er ikke bare å anse som en kulturell tradisjon eller et sosialt eller juridisk krav. Derfor er det nødvendig å skape metoder som ledsager den enkelte og paret på en slik måte at man til formidlingen av trosinnholdet forener den livserfaring hele det kirkelige fellesskap har å by på. (177/1)

37. Gjentatte ganger etterspurte synodefedrene en radikal fornyelse av Kirkens pastorale praksis, i lys av Familiens Evangelium, som kan overvinne de individualistiske perspektiver som ennå kjennetegner den. Av denne grunn insisterte synodefedrene flere ganger på en fornyelse av prestenes, diakonenes, kateketenes og andre pastoralarbeideres opplæring, ved i større grad å involvere familiene selv. (175/2)

38. På samme vis understreket man behovet for en evangelisering som åpent fordømmer kulturelle, sosiale, politiske og økonomiske betingelser, slik som den overdrevne innflytelsen man i dag gir markedets logikk, som hindrer et ordentlig familieliv og fører til diskriminering, fattigdom, utelukkelse og vold. Følgelig er det nødvendig å utvikle dialog og samarbeid med sosiale strukturer, og å oppmuntre og støtte legfolk som i egenskap av kristne engasjerer seg på det kulturelle og sosiopolitiske plan. (178/1)

Veiledning av forlovede par som forbereder seg til ekteskap

39. Den komplekse samfunnsmessige virkelighet og utfordringene som familien i dag er kalt til å møte, krever en større innsats fra hele det kristne fellesskap med hensyn til det å forberede brudepar til ekteskapet. Det er nødvendig å minne om dydenes viktige betydning. Blant disse viser kyskhets seg som en uvurderlig betingelse for den ekte fremveksten av mellommenneskelig kjærlighet.

I sammenheng med dette behovet ble synodefedrene enige om å fremheve nødvendigheten av at hele det troende fellesskap involverer seg mer, ved å gi familienes eget vitnesbyrd forrang. Dessuten understreket de behovet for å rotfeste ekteskapsforberedelsen i initiasjonskatekesen, ved å betone ekteskapets sammenheng med dåpen og med de andre sakramentene. På samme vis fremhevet de behovet for spesifikke programmer for den nære ekteskapsforberedelse, slik at disse utgjør en virkelig erfaring av deltakelse i det kirkelige liv og fordyper de forskjellige sider ved familielivet. (176/4)

Ledsagelsen av gifte par i ekteskapets første år

40. De første årene av et ekteskap er en avgjørende og følsom periode, der par blir mer oppmerksomme på utfordringene ved og betydningen av livet i ekteskap. Følgelig må den pastorale ledsagelsen fortsette etter feiringen av sakramentet (Familiaris Consortio, Del III). I dette pastoralarbeidet er erfarne ektepars tilstedeværelse av stor betydning. Menigheten er det sted der disse erfarne parene kan stille seg til disposisjon for yngre par, sammen med eventuell deltakelse fra foreninger, kirkelige bevegelser og nye kommuniteter. Det er nødvendig å oppfordre ektefellene til en grunnleggende åpenhet for den store gaven barn utgjør. Viktigheten av et åndelig liv i familien, av bønn og deltakelse i søndagens eukaristi må understrekes, og parene bør oppfordres til å møtes jevnlig, for å fremme veksten i sine åndelige liv og solidariteten i livets konkrete krav. Meningsfylte liturgier, praktiseringen av forskjellige fromhetsutøvelser og eukaristifeiringer for familier, særlig på bryllupsdagen, ble nevnt som avgjørende faktorer for å fremme evangeliseringen gjennom familien. (179/1)

Pastoralomsorg for par som er borgerlig gift eller samboende

41. I det den fortsetter å forkynne og fremme det kristne ekteskap, oppfordrer synoden også til en pastoral bedømmelse av situasjonene som så mange personer befinner seg i, som ikke lenger lever ekteskapets virkelighet. Det er viktig å gå inn i en pastoral dialog med disse personene, for å skjelne elementer i deres liv som kan føre til en større åpenhet for Ekteskapets Evangelium i sin helhet. Hyrdene bør identifisere elementer som kan fremme evangeliseringen samt den menneskelige og åndelige vekst. En ny følsomhet i dagens pastoralomsorg består i å fange opp de positive elementer som er til stede i borgerlige ekteskap og – tatt i betraktning forskjellene – i samboerskap. Samtidig som Kirken klart fremlegger det kristne budskapet, er det nødvendig å peke også på de konstruktive elementene som er til stede i situasjoner som ennå ikke eller ikke lenger samsvarer med det. (125/54)

42. Det ble også påpekt at det i mange land «er et økende antall par som bor sammen ad experimentum (på prøve, oversettets anm.), uten ekteskapsinngåelse av hverken kanonisk eller borgerlig art» (Instrumentum Laboris, 81).

I noen land forekommer dette særlig i tradisjonsbundne ekteskap som arrangeres mellom familier og ofte feires i forskjellige etapper. Andre land ser en kontinuerlig økning i antall personer som etter å ha bodd sammen i en lang periode, ber om å feire bryllup i Kirken. Bare å bo sammen velges ofte på grunn av en generell, negativ holdning til institusjoner og endelige forpliktelser, og forekommer også i påvente av større sikkerhet i livet (fast jobb og fast inntekt). Endelig, i andre land igjen, er antallet samboerskap svært høyt, ikke bare på grunn av avvísningen av verdier som omhandler familie og ekteskap, men i første rekke fordi bryllupsfeiringen ut fra sosiale omstendigheter oppfattes som en luksus; følgelig presser materiell fattigdom folk til å leve i samboerskap. (143/37)

43. Alle disse situasjonene bør møtes konstruktivt, i det man søker å omskape dem til anledninger for ledsagelse frem mot ekteskapets og familiens fylde, i lys av Evangeliet. Det handler om å møte dem med tålmodighet og fintfølelse. Med dette som siktemål er virkelige kristne familiers tiltalende vitnesbyrd særlig viktig som subjekter i evangeliseringen av familien. (162/14)

Omsorg for sårede familier (separerte, skilte og ikke gjengifte, skilte og gjengifte og aleneforelderfamilier)

44. Ektepar med relasjonsproblemer bør kunne regne med Kirkens hjelp og veiledning. Nestekjærlighetens pastorale tjeneste samt barmhjertigheten er innrettet mot rehabilitering av personer og relasjoner. Erfaringen viser at med ordentlig hjelp og nådens forsonende virkning, kan en stor prosent ekteskapskriser overvinnes på tilfredsstillende vis. Å vite hvordan man tilgir, og å føle seg tilgitt, utgjør en grunnleggende erfaring i familielivet. Tilgivelse mellom ektefeller tillater paret å erfare en kjærlighet som alltid består, som aldri forgår (kfr. 1 Kor 13, 8). Imidlertid er det noen ganger slik at den som har mottatt Guds tilgivelse har vanskeligheter med å finne styrke til å gi den andre en ekte tilgivelse som kan fornye personen. (171/7)

45. Under synoden lød behovet for modige pastorale valg klart. I det de med kraft på ny bekreftet sin trofasthet mot Familiens Evangelium og erkjente at separasjon og skilsmisse alltid utgjør sår som forårsaker dyp lidelse hos ektefelle- ne som opplever dette og deres barn, følte Synodefedrene et påtrengende behov for nye pastorale tilnærminger som tar utgangspunkt i de skjøre familiebandene virkeligheten nå preges av, vel vitende om at disse situasjonene ofte mer blir ”utholdt” i lidelse enn valgt i frihet. Det dreier seg om forskjelligartede situasjoner, alt etter personlige, kulturelle og sosioøkonomiske faktorer. Det er nødvendig med en differensiert tilnærming, slik den hellige Johannes Paul II allerede foreslo (Familiaris Consortio, 84). (165/15)

46. Hver eneste familie bør fremfor alt lyttes til med respekt og kjærlighet,

ved at vi gjør oss til medvandrere, slik Kristus ledsaget disiplene på veien til Emmaus. Overfor disse situasjoner er pave Frans' ord spesielt gyldige: "Kirken bør initiere hver og en – prester, gudviede og legfolk – i 'kunsten å ledsage', slik at alle lærer seg til alltid å ta av seg sandalene foran den andres hellige grunn (kfr. 2 Mos 3, 5). Vi bør gi denne medvandringen nærhetens sunne rytme, med et blick fylt av respekt og medlidenhet, men som samtidig heler, frigjør og oppmuntrer til modning i det kristne liv" (Evangelii Gaudium, 169). (171/8)

47. Et særlig skjønn er uunnværlig for å veilede pastoralt personer som er separert, skilt eller forlatt. Man bør fremfor alt være mottagelig for og verdsette lidelsen til dem som urettmessig har måttet tåle en separasjon, skilsmisse eller er blitt forlatt, eller som på grunn av mishandling fra ektefellen er blitt tvunget til å avbryte samlivet. Å tilgi uretten man har måttet lide er ikke enkelt, men er en vei nåden gjør mulig. Derav behovet for en pastoraltjeneste for forsoning og megling, også gjennom å opprette spesialiserte "lyttesentre" i menighetene. Likeledes er det nødvendig alltid å understreke at det er avgjørende å ta lojalt og konstruktivt ansvar for konsekvensene en separasjon eller skilsmisse har for barna, som i alle tilfeller er de uskyldige ofre i slike situasjoner. Barna må ikke bli "objekter" for konflikt. I stedet må man finne den beste måten for dem til å overvinne traumet ved familiebruddet og vokse opp så bekymringsfritt som mulig. Uansett bør Kirken alltid fremheve urettferdigheten som svært ofte følger av skilsmisssituasjonen. Spesiell oppmerksomhet må vies veiledningen av aleneforelderfamilier, og helt særskilt er det nødvendig å hjelpe kvinner som må bære ansvaret for hjem og oppdragelse alene. (164/12)

48. Et stort antall synodefedre understreket behovet for å gjøre prosedyren for bekreftelse av nullitet mer tilgjengelig, mindre tidkrevende og om mulig helt kostnadsfri. De foreslo blant annet dispensasjon fra kravet om andreinstans for å stadfeste dommer, muligheten for å legge et administrativt tiltak under bispedømmets biskop, og en forenklet prosess man kunne anvende på tilfeller der nullitet er åpenbart. Noen synodefedre var imidlertid i mot disse forslagene, fordi dette ikke ville garantere en pålitelig dom. Det er nødvendig å gjenta at i alle disse tilfellene handler det om å få rede på sannheten vedrørende ekteskapsbåndets gyldighet. I henhold til andre forslag ville det også være nødvendig å trekke frem hvilken rolle troen i funksjon av ekteskaps sakramentets gyldighet spiller for brudeparet, i det man er seg bevisst at blant dømte utgjør alle gyldige ekteskap et sakrament. (143/35)

49. Når det gjelder ekteskapsaker, vil en strømlinjeforming av prosedyren, slik det ble etterspurt av mange, i tillegg til opplæring av et tilstrekkelig antall personer – geistlige og legfolk som skal prioritere å vie seg til dette arbeidet – kreve en betoning av ansvaret som påfaller bispedømmets biskop.

Dette arbeidet kunne han pålegge spesielt opplærte rådgivere, som kunne tilby gratis rådgivning til de angjeldende parter angående gyldigheten av deres ekteskap. Denne funksjonen kunne utøves av et kontor eller av kvalifiserte personer (kfr. Dignitas Connubii, art. 113, 1). (154/23)

50. Skilte personer som ikke har giftet seg igjen og som ofte er vitner for trofastheten i ekteskapet, bør oppmuntres til å finne i Eukaristien den næring som i deres situasjon kan holde dem oppe. Det lokale trosfellesskap og hyrdene bør ledsage disse menneskene med omhu, særlig når barn er involvert, eller når de lider under alvorlig fattigdom. (169/8)

51. Også situasjonene til skilte og gjengifte krever at det utvises grundig skjønn og en ledsagelse i stor respekt. Språk og atferd som kan få dem til å føle seg diskriminert må unngås, samtidig som man oppmuntrer dem til å ta del i fellesskapets liv. Det kristne fellesskaps omsorg for slike personer skal ikke anses som svekkende for troen og for vitnesbyrdet om ekteskapets uopløselighet, men nettopp vise at fellesskapet uttrykker sin nestekjærighet. (155/19)

52. Synodefedrene reflekterte også over muligheten for å gi skilte og gjengifte tilgang til botens og eukaristiens sakramenter. Flere synodefedre insisterte på å beholde den nåværende disiplin, på grunn av den konstituerende forbindelsen mellom deltagelse i Eukaristien og enhet med Kirken og dennes lære om ekteskapets uopløselighet. Andre uttrykte seg til fordel for en mer individualisert tilnærming, som tillot tilgang i visse situasjoner og under tydelig definerte betingelser, fremfor alt i irreversible tilfeller og situasjoner forbundet med moralske forpliktelser overfor barn, som ville bli påført urettmessig lidelse. En eventuell tilgang til sakramentene burde da finne sted etter en botsprosess under den stedlige biskops ansvar. Dette spørsmålet må utdypes videre, i det man har klart for seg forskjellen mellom en objektiv syndssituasjon og formildende omstendigheter, gitt at ”tilregnelighet og ansvar for en handling kan minskes, ja, forsvinne ved uvitenhet, uaktsomhet, tvang, frykt, vanemessighet, overstadige følelser og andre psykiske og samfunnsbetingede faktorer” (Den katolske Kirkes katekisme, 1735). (104/74)

53. Noen synodefedre fremholdt at det for skilte og gjengifte personer eller samboende kunne være fruktbart å ha tilgang til åndelig kommunion. Andre reiste spørsmålet om hvorfor de da ikke kunne ha tilgang til sakramental kommunion. Derfor ba synodefedrene om en fordypning av tematikken for å få frem de to formenes distinktive karakter og deres sammenheng med ekteskapets teologi. (112/64)

54. Problematikken relatert til blandede ekteskap ble hyppig nevnt i

synodefedrenes innlegg. Forskjellene i De ortodokse kirkers regelverk for ekteskap skaper i noen sammenhenger problemer som det er nødvendig å reflektere over fra et økumenisk synspunkt. Analogt vil bidraget fra dialogen med andre religioner være viktig for interreligiøse ekteskap. (145/29)

Pastoral oppmerksomhet overfor personer med homoseksuell legning

55. Noen familier har medlemmer med en homoseksuell legning. I denne forbindelse spurte synodefedrene seg hva slags pastoral oppmerksomhet som kunne være egnet i denne situasjonen, i forhold til hva Kirken lærer: ”Der er absolutt ingen grunner for å anse homoseksuelle samliv som på noe vis tilsvarende eller en gang fjernt analoge med Guds plan for ekteskap og familie.” Ikke desto mindre bør menn og kvinner med en homoseksuell legning bli tatt i mot med respekt og fintfølelse. ”Ethvert tegn på urettferdig diskriminering av dem må unngås” (Troskongregasjonen, Considerations Regarding Proposals to Give Legal Recognition to Unions Between Homosexual Persons, 4). (118/62)

56. Det er totalt uakseptabelt å utøve press på Kirkens hyrder i denne forbindelse, og at internasjonale organisasjoner betinger sin økonomiske støtte til fattigere land til innføringen av lover som gjør ”ekteskap” mellom personer av samme kjønn gjeldende. (159/21)

Videreføringen av livet og utfordringene forbundet med nedgang i fødselsratene

57. Det er ikke vanskelig å konstatere utbredelsen av en mentalitet som reduserer tilblivelsen av nytt liv til en variabel i den enkeltes eller parenes selvrealisering. Økonomiske faktorer utgjør noen ganger en avgjørende byrde, og bidrar til en bratt nedgang i fødselsraten, som svekker samfunnsbåndene, kompromitterer relasjonene mellom generasjonene og gjør fremtidsutsiktene mer usikre. Åpenhet for livet er et iboende krav i den ekteskapelige kjærlighet. I dette henseende støtter Kirken familiene som tar i mot, oppdrar og omgir med kjærlighet de barn som fødes med forskjellige funksjonsnedsettelse. (169/5)

58. Også på dette området er det nødvendig å begynne med å lytte til folk og begrunne skjønnheten og sannheten i en ubetinget åpenhet for livet, som de faktorer kjærligheten trenger for å leves fullt ut. Det er på dette grunnlaget en formålstjenlig opplæring i naturlige metoder for ansvarlig videreføring av livet kan stå. Den hjelper paret til å leve harmonisk og bevisst alle dimensjoner i den kjærlige enheten mellom ektefeller og også deres ansvar for å videreføre livet. Det er nødvendig å gjenoppdage budskapet i den salige Paul VIs encyklika *Humanae Vitae*, som understreker behovet for å respektere personens verdighet i den moralske vurderingen av fødselsregulerende metoder.

Adopsjon av barn, foreldreløse og forlatte, tatt i mot som egne barn, er en særskilt form for familieapostolat (kfr. Apostolicam Actuositatem, III, 11), som ofte er blitt påberopt og oppmuntret av Læreembetet (kfr. Familiaris Consortio, III, II; Evangelium Vitae, IV, 93). Valget av adopsjon eller fosterforeldrerollen uttrykker en spesiell fruktbarhet ved den ekteskapelige erfaring, ikke bare når paret er sterilt. Et slikt valg er et sterkt tegn på familiekjærlighet, og en anledning til å vitne om egen tro og til å gi barneverdigheten tilbake til dem som er blitt berøvet denne. (167/9)

59. Det er nødvendig å hjelpe folk til å modnes i sitt følelsesliv, også i ekteskapet, i en stadig dypere aksept av den andre og i en stadig mer fullkommen gave av en selv. I dette henseende gjentok man behovet for å tilby formasjonsprogrammer som nærer det ekteskapelige samliv og betydningen av et legfolk-sengasjement som kan ledsage gjennom et levende vitnesbyrd. (172/5)

Oppdragelsens utfordringer og familiens rolle i evangeliseringen

60. En av de grunnleggende utfordringer familier i dag står overfor, er utvilsomt oppdragelsen, som er blitt gjort enda vanskeligere og mer kompleks av dagens kulturelle virkelighet og medienes store påvirkningskraft. Det er nødvendig å ta hensyn til behovet og forventningene til familier som i det daglige liv kan utgjøre steder for vekst, steder for en konkret og grunnleggende overføring av dydene, som gir vår tilværelse form. Dette impliserer at foreldre fritt kan velge den type utdanning de ønsker å gi sine barn, i samsvar med sin overbevisning. (174/4)

61. Kirken utøver en dyrebar rolle i å støtte familiene, med utgangspunkt i den kristne initiasjonen, og gjennom gjestfrie fellesskap. Mer enn noensinne bes den i dag, så vel i vanskelige situasjoner som i hverdagslivet, om å hjelpe foreldrene i deres forpliktelse til å oppdra barna, i det den følger barn, tenåringer og unge mennesker i deres utvikling, gjennom en personlig ledsagelse som kan introdusere dem for den fulle meningen med livet og oppmuntre dem til å gjøre valg og ta ansvar i lys av Evangeliet. Maria kan i sin ømhet, barmhjertighet og moderlige følsomhet stille hungeren etter medmenneskelighet og liv. Derfor påkaller alle familier og det kristne folk hennes forbønn. Pastoralarbeidet og hengivenheten til Maria er et godt utgangspunkt for å forkynne Familiens Evangelium. (178/1)

Konklusjon

62. Disse fremlagte refleksjoner, frukter av synodearbeidet som fant sted i stor frihet, og i en ånd av gjensidig lytting, er ment å reise spørsmål og peke ut perspektiver som må modnes og gjøres mer spesifikke gjennom refleksjon i de lokale Kirker i året som leder frem mot Den XIV ordinære generalforsamling av Bispesynoden, berammet til oktober 2015, for å behandle Familiens kall og oppdrag i Kirken og i verden av i dag. De er ikke avgjørelser som allerede er tatt, ei heller er det enkle perspektiver. Ikke desto mindre kan biskopenes kollegiale vandring og hele Guds folks engasjement, under Den Hellige Ånds ledelse, føre oss til å finne veier til sannhet og barmhjertighet for alle. Dette er ønsket som pave Frans fra begynnelsen av vårt arbeid har rettet til oss, i det han innbyr oss til å være modige i troen og ydmykt og ærlig omfavne sannheten i kjærlighet. (169/8)